

Revolucija ili evolucija kod korištenja prirodnog plina u Hrvatskoj?

Željko Bukša

Objavljeno: 20.08.2024. 🕒 10:45 Lokacija: Zagreb

Sve su izraženije polemike u javnosti te stručnim i znanstvenim krugovima o budućem korištenju tog fosilnog energenta, njegovim emisijama i ulozi u energetskej tranziciji

Kada je riječ o korištenju prirodnog plina, u javnosti, a i u stručnim i znanstvenim krugovima sve su izraženije polemike o tome kakva će biti budućnost jednog od najpopularnijih i najčešće korištenih energenta u Hrvatskoj te treba li nam kod toga svojevrsna nagla revolucija ili ipak postupna evolucija? Odnosno, je li potrebno što brže i radikalnije smanjivanje korištenja tog energenta i prestanak investiranja u njegovo istraživanje, proizvodnju, transport i potrošnju, kako to predlažu brojne udruge za zaštitu okoliša među kojima su najglasniji Greepeace i Zelena akcija, ali i dio znanstvene i stručne zajednice.

Takve prijedloge obrazlažu podacima da se radi o fosilnom energentu čijim korištenjem nastaju velike količine ugljikovog dioksida i drugih štetnih plinova koji potiču tzv. efekt staklenika, a time i globalno zagrijavanje i sve izraženije klimatske promjene, što je najviše vidljivo kod sve češćih i jačih vremenskih ekstrema kakvih je bilo i ovog ljeta. Zato uporno traže da Hrvatska što brže i više smanji potrošnju prirodnog plina i zamijeni ga većim korištenjem obnovljivih izvora i toplinske energije za grijanje, organiziraju razne i sve češće prosvjedne akcije ispred nadležnih institucija i energetskih tvrtki i na stručnim skupovima na kojima se raspravlja o korištenju i budućnosti tog energenta te prosvjeduju na razne druge načine.

Prosvjed Greenpeacea na 38. međunarodnom znanstveno-stručnom susretu

stručnjaka za plin u svibnju 2023. u Opatiji (foto: autor)

Za razliku od njih, veći dio stručne i znanstvene zajednice uz podršku većine javnosti, odnosno potrošača tog energenta, protivi se takvim radikalnim mjerama i zalaže za postupno smanjivanje njegove uporabe uz objašnjenje da je prirodni plin, kako je to predviđeno i u Strategiji energetskeg razvoja Republike Hrvatske, najbolji prijelazni energent u započetoj energetskej tranziciji od energetike temeljene prije svega na fosilnim energentima prema onoj koja će se najviše osnivati na obnovljivim izvorima. Takvu ulogu je prirodnom plinu kao fosilnom energentu s najmanjim emisijama dala i Europska komisija. Naime, on je za okoliš i klimu najmanje štetan fosilni energent jer zbog svojeg sastava stvara mnogo manje emisije plinova koji potiču globalno zatopljenje i klimatske promjene nego što to rade ugljen, nafta i njezini derivati.

Korištenje prirodnog plina je toliko rašireno (za grijanje, kuhanje i proizvodnju tople vode, proizvodnju električne energije i umjetnih gnojiva, za pogon raznih vozila i druge namjene) da bi radikalno smanjivanje potrošnje, posebice tijekom velike energetske krize u Europi nastale zbog ruske agresije na Ukrajinu i sankcija na uvoz ruskih energenata (prije svega nafte i plina), stvorilo brojne teško rješive probleme.

Stručnjaci također upozoravaju da je jako teško ostvariti zahtjeve ‘zelenih udruga’ da se prestane ulagati u plin i što prije prestane s njegovim korištenjem, što bi značilo i napuštanje svih objekata vezanih uz plin u koje je uloženo mnogo poput terminala za ukapljeni prirodni plin (LNG), plinskih polja, skladišta i plinovoda, ali i prestanak grijanja na plin itd. Naime, u tom bi slučaju trebalo osigurati milijarde eura za izgradnju novih postrojenja na obnovljive izvore koji često ovise o čudima prirode, što se u Hrvatskoj, pogotovo u kratkom roku, ne može osigurati. Kada bi to i bilo moguće, Hrvatska bi

Pogled iz zraka na terminal za LNG u Omišlju na Krku (izvornik: LNG Hrvatska)

vjerojatno plaćala najskuplju energiju na svijetu, što bi znatno smanjilo životni standard i konkurentnost gospodarstva te potaknulo daljnje

iseljavanje, a korist bi bila minimalna jer je ugljični otisak Hrvatske samo 0,02 promila svjetskog i neusporediv s onima iz velikih zemalja, upozoravaju stručnjaci. Pritom ističu da su i oni za energetske tranzicije, ali na realno ostvariv način i uz razumnu cijenu, imajući u vidu da Hrvatska sama ne može spasiti svijet od globalnog zagrijavanja.

Prema podacima Hrvatske stručne udruge za plin (HSUP) i Energetskog instituta Hrvoje Požar (EIHP), u 2023. godini je prirodni plin koristilo 656 401 kućanstvo, 4574 industrijska potrošača, 41 718 pružatelja raznih usluga, 1171 poljoprivrednih proizvođača, 457 toplana i kotlovnica te 1025 ostalih neklasificiranih potrošača. Dakle, ukupno 703 065 potrošača, a njihov se broj svake godine povećava najčešće za 5000 - 10 000, iz čega je vidljivo da većina stanovnika Hrvatske koristi prirodni plin izravno ili posredno, koristeći električnu i toplinsku energiju, umjetna gnojiva ili plastične mase te razne druge proizvode i usluge nastale korištenjem tog energenta.

Zato nije ni čudo da sve oštrije suprostavljene stavove o budućnosti prirodnog plina brinu brojne građane Hrvatske (posebno kada se broju potrošača dodaju i tisuće zaposlenih u tvrtkama vezanim uz prirodni plin), a odgovor na tu sve izraženiju dilemu otvara i brojna

Upravljački dio plinskog kotla (izvornik: Shutterstock)

druga bitna pitanja vezana uz prirodni plin. Na primjer, o isplativosti započetih i planiranih brojnih velikih ulaganja u istraživanje i proizvodnju tog energenta, njegov prijenos i distribuciju te skladištenje, ali i o tome da sve više ljudi razmišlja kakvo grijanje i pripremu potrošne tople vode predvidjeti u stambenim i ostalim objektima, isplati li se kupiti novi automobil, teretno vozilo, autobus ili plovilo na plin itd. Naime, riječ je o velikim i dugoročnim investicijama pa građani žele biti sigurni da im korištenje takvih uređaja za pet ili deset godina neće biti zabranjeno zbog nekog novog hrvatskog ili europskog propisa i neće li ih neka moguća veća naknada na korištenje fosilnih goriva zbog porasta cijene izravno destimulirati od daljnjeg korištenja prirodnog plina.

Napomena

Tekst je objavljen u sklopu programa poticanja novinarske izvrsnosti Agencije za elektroničke medije (AEM).